

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én
máskül iven és az egyleti tagoknak ingyen
küldetik meg.

Ném tagok egész évre 2 firtal szet-
hetnek elő, félévés előfizetés el nem fo-
gadtaték.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénn- és értékküldemények az
Erdélyi Gazda

kiadó-hivatalához
czimzendők.

A hirdetési díjzabályzatról a kiadó hivatal ad
felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó József; Dr. Berde Áron, Báro Jósika Sámuel, Szabó Sámuel, Vörös Sándor
felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Állatbirálat. — Mütrágyázási kísérletek. — Fata és annak gondozása. — A méhek betelelése. — Időleges gyümölcs-kiállítás (gyümölcs vásár.) — Kérelem kiállítási ügyben. — Vessünk minél korábban. — A salátának szabadba való átteleltetése. — Az üszög elleni csávázásról. — A növendék állatok takarmányozása. — Gyümölcshasználat szabályai. — Az eke gazdasági értéke. — A befásítás. Mandevárló Frigyes. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Állatbirálat.

E tárgyat most a déési kiállítás előtt nem lesz felesleges felvetni, annyival inkább, mivel a „Földmívelési Érdekeink“ ez idei 15, 16, és 17-ik számaiban megjelent cikkek, a pointirozás és a szabad megítélés bírálati módok czélszerűségéről értekeznek.

Az első cikk alapos szakértelemmel és elfogulatlanul van írva, a cikkíró egyéni nézete végeredményében a pointirozás felé hajlik, anélkül, hogy tulságos előnyt adna ennek a szabad bírálat felett. A második cikk az előbbi kritikálva tulságosokba megy és a pointirozást teljesen elvetendőnek tartja, azon példát hozván fel, hogy két német szakértő pár nap alatt is, csak a középszerűsége alól álló lovakat volt képes kiválasztani legjobbakul.

Nagyon bajos ezen véleményhez csallakozni, mert azért, hogy egy pár szakértő téved, még nem lehet egy rendszert elítélni. A gyapju-kereskedő benyul a zsákba s megmondja a gyapju finomságát a kéz tapintása után. Mondható-e azért e módszer jónak? Egy másik meg is nézi, meghatározza a pásztásodást, a fürtözetet, a hajlás magasságát, tekintettel van a zsirra stb. — s az elektát primának qualificálja; — és mert tévedett, elítélhető-e rendszere?

Megbírálni egy állatot a pointirozás szerint úgy, mint szabad szemre és tévedni lehet mind a kettő mellett hatalmasan.

Rendszer tökéletes egy sincs. Rendszerbe osztják a növényeket az állatokat, az ásványokat, a gyümölcsöt; s tökéletes-e bármelyik beosztás is? A hozzá értők azt mondják hogy nem. De épen abban rejlik a tökéletesedés magva, hogy az ember érzi minden alkotta dolog hiányosságát. Ami egyik ember igényének megfelel, másiknak nem jó s törekszik rajta segíteni. S ha egyszer bármilyen, számokkal értékileg meghatározható, tisztább képet nyújt használhatóságáról. Egy állatot meg lehet becsülni mindkét rendszer szerint; de valamint két kártyás egy és ugyanazon osztásból nem hiv csak ritka esetben egy szint ki, s mégis mind a kettő jól játszik; úgy két állatbíró sem bírálat egyöntetűleg, pedig mindkettő jó tenyésztő lehet. Még tovább is merek menni, azt mondom: nem csak egyöntetűleg nem bírálat egy jury — de sok esetben jól sem bírálat. Mert hogy valaki jól bírálhasson, kitűnő tenyésztőnek kell lennie. „Ezer között alig van egy, kinek elég éles szeme és ítélete van arra, hogy kitűnő tenyésztővé lehessen.“ Mondja Darwin, „A fajok eredete“ czimű munkájának 47-ik lapján.

Vegyünk fel egy példát: két ló áll az ítélok előtt, mind a kettő körülbelül egyforma testalakulással; az egyiknek valamely pontja, — pl. mélysége, dongássága stb. a szabad bíró szerint; — ezt jóval a másik felé helyezi. A pointirozónál a két állat érték jegyeinek összege egyenlő. És megtörténik, hogy a gyengébbnek tartott még akkor is erős és kitaró, midőn a másik már rég lejártta magát. Vajjon melyik tévedett erősebben? — Hányszor megesik, hogy tejelő tehenet vásárolunk s tehenünk külső formájával teljesen meg vagyunk elégedve, tekintetbe vettünk minden ismeretes a tejlést befolyásoló vagy eláruló testi alakulást és jeleket s mégis nem telik a sajtár. A használata a legjobb bírálat. Minden rendszeres megítélés csak körülbelül történik és nem absolut értékű. Ha az ember már mégis bírálni kénytelen, azon módhoz nyul, mely szerint szemmel látható eredményt mutathat ki. Nem igyekszik szaktekintélyét féltve elvonulni a nyilvánosság elől, hanem számokban veti papírra

mit tart egyik, vagy másik állat felől, bárki által megtekinthető leg és bírálhatólag. Egy jury eljárása így lehet korrekt.

Nagyon sokat és számbavehető dolgokat lehet felhozni mindenik rendszer mellett és ellen; ami csak arra mutat, hogy a dolog még nem tökéletes, tisztába nincs hozva, s tárgyilagos megvitatása helyén való. A tárgy érdemleges mérlegelésénél azonban mindenestre figyelembe veendő azon hivatott szakértők véleménye, kik a bírálattal legtöbbet foglalkoznak: — ily szakértők az egyletek. Két magyar g. egylet; az országos és az erdélyi, melyekben hazánk legkiválóbb szakerei csoportosulnak; a pointírozást vagy értékszámokkal való bírálatot fogadta el, miután ez uton megbízhatóbb eredményre vélt jutni, mint a másik elv szerint; e tényt azért hozom fel, mert azt hiszem, hogy ily tekintélyes egyletek véleményének nem csekély súlya lesz.

Meg van a hibája a pointírozásnak is, különösen pedig ha ideal képet alkotok magamnak, mert megtörténhetik itt is, hogy egy farakulást vagy más testrészt oly tökéletesnek talállok, hogy a legmagasabb értékjegyre tartom érdemesnek, később azonban még egy tökéletesebb kerülhet szemem elé s így az ideal kép hasoulit a rudvégére kötött széna-csomóhoz. Nagy előnye azonban, hogy még az elfogult bíráló is minden egyes testrészt méltatni kénytelen és bármennyire kiemeljen is valamely kedvencz részt, egy testalakulást sem hanyagolhat el, ami a szabad ítéletnél könnyen megtörténik.

Azon ellenérv pedig, hogy az értékjegyek szerint is tág tér nyílik a vesszőparipák futtatására és a protectionnak; nem sokat számít, miután a jury és skála összeállítása által ezeken lehet segíteni, ha t. i. „a haszon-célókból tekintett fontosabb testrészekre magasabb értékszámot adunk,“ (Dr. Szentkirályi

Ákos „A pointírozás mint bírálati rendszer“), a kevésbé fontos tagok pedig, lehető legkisebb értékjegyeket kapnak. Továbbá igyekezzünk részrehajlatlan bíráló tagokat megnyerni. —

-- y.

Műtrágyázási kísérletek.

A mezőgazdasági szemle után két műtrágyázási kísérletet közlünk, az egyiket Herényi Gothárd Sándortól, a másodikat Cserhátitól, mindkettő sok tanulságot tartalmaz, olvassák t. gazdaságaink figyelemmel s vonják le a következtetést.

Az első kísérlet szerint 8 parcella lett kihatva egyenként 800 ölével. A műtrágyák a chili salétrom kivételével, mind öszszel, közvetlen a vetést megelőző napon lettek elhintve; míg a chili salétrom marczius hó végével. A kísérletre kiválasztott talaj egynemű I. osztályu föld, mely már 6 év óta trágyát nem kapott.

Az alább látható táblázatból az tűnik ki, hogy az olcsó phosphortrágyák adnak nagy tiszta jövedelmet. A chili salétrom alkalmazása pedig nagyon meggondolandó. Ez természetesen nagyon függ a viszonyoktól és a trágya áráról. A kísérlet szerint a phosphortrágya, ha meg nem drágítjuk a salétromféle trágyákkal, mesés jövedelmet ad. Csak nézzük a II. és III. parcellát. Mingkettőnél nemcsak fedezi a költségeket, de a szalma-csökkenés levonásával is még 80—90% -kal kamatozik pénzünk, ha azt a spodium-superfosfát vagy főleg Thomás-salak alakjában hintjük el.

Ezen táblás kimutatásból kitűnik, hogy a trágyázásra legajánlatosabb a Thomás-salak, mint amely után legnagyobb a tiszta jövedelem, arra ennek per 100 kg. 2 frt 75 kr; nagyban 10%-el olcsóbb. :

Sorszám	A trágya		Szalma termék		A magtermés						Termés többlet kilgban.	A trágyázás költsége	Eredmény		
	n o v o	mennyisége	mennyisége	értéke	mennyisége			értéke					frt/kr.	frt	kr.
					I. oszt.	II. oszt.	összes	I. oszt.	II. oszt.	összes					
					kilogramm			frt/kr.							
I.	Trágyázatlan		259	7 14	393	75	468	25 87	3 75	29 62	—	—	—	—	
II.	Spodium superphosphát	80	341	7 23	487	73	560	36 42	3 65	40 07	92	5 72	+ 4	79	
III.	Spodium superphosphát és chilisalétrom	80 45	253	7 59	516	90	606	38 70	4 50	43 20	138	13 37	+ 0	61	
IV.	Ammoniak superphosphát	125	256	7 68	511	96	607	38 32	4 80	43 12	139	10 93	+ 3	08	
V.	Istállótrágya	15000	232	6 96	563	72	635	42 22	3 60	45 82	167	15	—	0 99	
VI.	Istállótrágya és spodium superphosphát	15000 80	244	7 32	593	80	673	44 47	4	48 47	175	20 72	—	1 72	
VII.	Thomássalak	300	220	6 60	556	75	631	41 70	3 75	45 45	163	8 25	+ 7	—	
VIII.	Thomássalak és chili salétrom	300 50	238	7 14	493	90	583	36 97	4 50	41 47	115	16 75	—	4 93	

A második kísérlet, mely a magyar-óvári g. akadémiánál hajtatott végre, a trágyázást követő évben tünteti fel a termési eredményeket szintén igen érdekes s bebizonyítja azt, hogy a műtrágyák hatása sem csupán egy évre terjed.

Itt csak az eredményeket közöljük végértékükben. Az istállótrágyával trágyázott és trágyázatlan terület egyenlő terméseket adtak, annak oka abban van, hogy az istállótrágya fosforsav tartalma csekély s így a többi tápanyagok sem érvényesülhettek. A múlt évben chili-salétrommal trágyázott parcellák adták a legnagyobb termést, minek oka egyrésztől az, hogy a chili-salétrom a talajvízzel el nem mosatott, második és valószínűleg főoka pedig oldó hatásában rejlik. A gipsz- és kali-trágyáknak hatásuk elmaradt. Mi is amellett bizonyít, hogy a kali-trágyák csak kivételes esetben alkalmazhatók. A két évi nyereség 1 k. holdon legnagyobb a superfosfat és chilisalétrom után közbül áll a superfosfat és legkisebb az istállótrágya után. —

A pata és annak gondozása.

Minthogy a ló főleg mozgása által válik reánk nézve hasznossá, annak lábai a hasznavehetőség szempontjából a legfontosabb testrészek. Még a legjobb és legegészségesebb lovat se lehet használni, ha annak lábai nem felelnek meg a célnek. Ez okból annyira sajnálatos körülmény a gazdára nézve, hogy a lovaknál a lábbajok oly gyakoriak, de egyúttal ez utal arra, hogy mennyire szükséges a lábbajoknak nemcsak gyakori orvoslása, hanem elkerülése mindannak, ami lábbajokat idézhetne elő. A betegség oka — miut ezt legtöbb beteg patán ki lehet mutatni — ritkábban az, hogy a pata a munkánál nagyobb mértékben igénybe volna véve, hanem a legtöbb esetben az emberi ügyetlenség idézi elő a bajt. Szükséges tehát, hogy minden gazda egészen részletesen megismerkedjék a ló patájának alkotása és működésével, mert a ki ezeket ismeri, az bizonyára nem fog elmulasztani sok olyan dolgot, amikre ma mint jelentéktelenekre nem igen ügyel. Így pl. nagyon kevesen fordítanak még gondot a fiatal csikó patájára, pedig ennek gondozása kihatással van az állat egész életére. Majdnem minden nap látható dolog, hogy a pata talpára szemét és mindenféle piszok rakódik le, amit azután a gazda mibe sem vesz, pedig ezek itt rendszeren rothadni kezdenek s könnyen okul szolgálhatnak a nyirrothadásra. Ez ellen a baj ellen legjobb óvszer a tisztaság és a patának kellő időben való lefaragása. A megpatkolt lónál nagyon szigoruan ügyeljünk arra, hogy a kocsis minden nap gondosan tisztogassa a piszkot a patáról.

Minthogy a pata felülről folytonosan növekedik, ha a ló nem koptatja le azt egyenletesen, könnyen egészen formállanná válik. A pata fala nagyon hosszú és magas lesz és könnyen betöredezik. A ló járása és állása bizonytalanná válik, a csüd állása s az alak, a hogy a ló lábára lép, könnyen megváltozik s mindez különféle pata-betegségeknek lehet az oka, miért is a patáknak időnkint való legömbölyítését ne mulasszuk el. Azt se feledjük, hogy a patának fentartásához bizonyos nedvesség szükséges. Ha az állatok a legelőre járnak, ez a nedvesség sohasem hiányzik; hogy a legelőnek különben is milyen jó hatása van a

lovak patájára, az onnét is látszik, hogy nem egy beteg patának az a legjobb orvossága, ha az állatot vasalatlanul a legelőre csapjuk ki. Legelő hiányában időnként mosogatás által kell a patának a szükséges nedvességet megadni. Másrészt azonban a folytonos nedvesség se jó a patának; főleg ártalmas a ganalyében való állás, mely a patát nagyon puhává teszi és szarurothadást idézhet elő. Az óvatosabb kocsisok többféle módot használnak arra, hogy ez irányba segítsenek; egyebek között a patát mindenféle kenőccsel szokták bemázolni. Ez czélszerű lehet ugyan, de azért a patávak időnként megnedvesítését nem teszi feleslegessé. Egyáltalán a gazdának meg kell szoknia azt, hogy a patát épen úgy mint egyéb részét a testnek ne tekintse holt anyagnak, hanem élő szervnek.

Főleg fontos és okvetlenül szükséges, hogy a vasaló kovács ismerje alaposan a patát. Ha sok patát összehasonlítunk, tapasztalni fogjuk, hogy azok alakra nézve ép oly különbözők, mint a lovak törzse, végtagjai s egyéb testrészei. Ezt a különbségeket a patkolásnál is nagyon figyelembe kell venni, mert minden pata állás más és más patkó-alakot igényel. Egészen a legujabb időkig a patákat csak úgy osztották be, hogy azok egészségesek vagy betegek, ez a beosztás pedig nagyon általános valami. A patkolásnál mindig mérvadónak kell tekintenünk azt, hogy minden ló az ő egyediségének és testalkatának megfelelő patával bír, melynek oldal fal hajlása és talpa a lábszár hajlása és talpa a lábszár hajlásának a földhöz felelnek meg. A kovácsnak tehát a patkolás előtt mindig pontosan szemügyre kell venni a megpatkolandó ló testarányát és végtagjainak irányát és vizsgálni vajjon a pata alakja ezekkel kellő összhangban áll-e vagy sem.

Ha a pata alakja a test alakjának és főleg az illető végtagok irányának nem felel meg, a kovács feladata volna, hogy a patkolás segélyével ezek között a kellő összhangot létrehozza, mert ha ehhez nem ért s a patkót egyformán készíti és veri fel minden lóra a bajt még csak nagyobbá teszi. —

(F. E.)

A méhek betelelése.

A méhészetnek tán egyetlen egy fejezete fölött se vitakoztak annyit, mint a be és átteleltetés fölött s uton-útfélen más és más megoldási kísérletet hall az ember régi practikusoktól.

Az egyik nagyon melegen tartja méheiket, a másik pedig szellős helyen telelteti azokat s e két végtet közt számtalan változat van, mert épen e tárgyban nincsen normativum s mindenki saját szakállára dolgozik.

Az alábbiakban néhány practicus és kipróbált utasítást adunk s szépen megtartjuk a középutat, sem a nagyon meleg sem nagyon szellős teleltetést nem ajánlván.

A tél nagy zord egy ficzko, s ha méheink betelelésénél egy pár hibát követünk el, — akkor csakhamar és szakadatlanul a pusztulás ördöge fészkeli be magát méheink közé s addig uralkodik köztük, míg azok lakása egyre csöndesebbé válik — s végre egészen néma, kihalt lesz. Tavasszal aztán bánatos szemmel nézi a méhész kaptárait s akkor törheti a fejét azon, hogy miként eshetett meg ez?

A betelelési munkák között az első: a tenyészkaptárak vagyis a jövő évi törzs-kaptárak helyes kiválasztása. Ily kaptárakba olyanokat választunk, melyek elegendő számú népesség mellett fiatal, igen termékeny királynéval és legalább 6 kilo mézkészlettel bírnak. Továbbá mindig inkább lerajzott anyakaptárakat választunk, mert ezeknek előnye a fiatal anyán kívül az idősebb viaszépitmény. Közönséges borító kasaink bruttosulya 15—25 kiló legyen, ha azt akarjuk, hogy a népnek elegendő téli készlete legyen. Könnyebb kaptárak majdnem mindig elpusztulnak, de a nehezebbek meg egyrészt rosszabbul telelnek, mivel a méhek többnyire kényszerítvők hideg mézsejteken ütni fel téli tanyájukat, másrészt az ily kaptárak tavasszal sokkal később, vagy egyáltalán nem rajzanak. Mozgó kaptároknál arra kell tekintenünk, hogy a betelelendő népnek még legalább hat teljesen megrakott lépje legyen. A téli lak mindkét oldalára rakjunk telt méztáblákat, úgy hogy az egész méhcsomó mézzel legyen környezve, hogy könnyen juthasson hozzá anélkül, hogy nyugalomban megzavartassék.

Második fontos teendő: a kaptárak megvizsgálása a népesség és az anyaméhek tekintetében. Ezt mindjárt a hordás végével tegyük meg, mert később úgy október táján a méhnek életműködése már meglehetősen lelkadt. Mindenekelőtt arra kell törekednünk, hogy népeinket egyforma erőben teleljük be; gyenge méhet sem árón ne tőrjünk. A méhek kiegyenlítése a felhagyandó kaptárak segélyével az u. n. erősítés által történik. Kiválóan ajánlatos ez lerajzott anyakaptáraknál, melyeknek szép viaszépitményük, de csekély népségük van s melyeket, ha az anya termékenynek bizonyult, szeretnénk betelelni.

Az erősítésnél többféle módszer ismeretes és van használatban. A legegyszerűbb eljárás az, hogy egyszerűen kikergetjük a méheket, hadd „koldulják be” magukat valahova, vagy pedig a következő: mielőtt az erősítéshez fogunk, megfosztjuk a kiürítendő kaptárakat az anyaméhektől s több napon át utána nézünk, vajjon nincsenek e anyasejtek, ezeket aztán eltávolítjuk, ha aztán már biztosan meggyőződünk, hogy a raj anyátlan s hogy nincs anyaga királynét kiköltetni magának, akkor fogjunk hozzá az erősítéshez. A raj egy pár nap múlva nagyon keményen megérzi, hogy nincs vezére s ilyenkor ha dohányfüstöt fujunk rájuk, keserves zümmögésbe törnek ki.

Sok méhészt ily esetekben salétromot, salétromsavas ként s más kábító szereket használ, de ezt határozottan rosszaljuk. Az a bolond, a ki jégre ment tánczolni s kitérte a lábát, sántítani ugyan fog, de járni soha. Így az elkábított méh hozzászegődik ugyan a rajhoz, ha felocsudik, de tavasszal bizonyára holtan elterülve fekszik a deszkán. A nagyon drasztikus szerek, mint sehol, úgy itt sem érnek semmit. Van egy sokkal ártatlanabb, sokkal kevésbé veszélyes és egyszerűbb módszer.

A mint a raj úgy istenigazában érezni kezdi anyátlanságát, szedjük el tőle valamennyi lépét, a rajta levő méhekkel együtt — mozgó kaptárról van szó — fecskendjük be ezeket jól sós vízzel és minden további teketória nélkül dugjuk be a megerősítendő raj mézterébe. A méhek az alsó térből persze rögtön előrohannak, dulva-fulva mérgükben a szemtelen tola-

De hóbó! A rettenetes harag csakhamar merő szeretletté és barátságossá változik — hisz a hajléktalan tola-

(Magyar Föld.)

Időleges gyümölcskiállítás (gyümölcs vásár).

1. A budapesti kereskedelmi muzeum helyiségeinek (nagy iparcsarnok) időleges kiállítások számára fentartott részében gyümölcskiállítást, illetve gyümölcsvásárt rendez, mely f. évi október hó első napjaiban megnyitattik és ugyane hó 31-én bezáratik.

2. E gyümölcs vásár célja:

a közönséget Magyarország téli gyümölcsfajaival és beszerzési forrásaival megismertetni, a hazai gyümölcs kelendőségét előmozdítani és annak új piacokat szerezni.

3. A kiállítás tárgyai:

alma, körte, birs, lasponya stb.;

dió, mogyoró, mandola és gesztenye;

gyümölcsfák, gyümölcs csomagolási eszközök.

4. A muzeum igazgatósága kizárólag gyakorlati czéleket tartván szem előtt, csápán oly gyümölcs beküldését óhajtja, mely minőségénél, vagy a termelés mennyiségénél fogva nagyban eladásra és kivitelre alkalmas.

Ennélfogva felkéretnek a termelők, hogy csak oly gyümölcsöt jelentsenek be, melyből nagyobb készlet felett rendelkeznek és a melyre nagyobb megrendéseket elfogadhatnak. A legkisebb mennyiség, mely beküldhető: almából, körtéből, birsalmából 100 darab, a többi gyümölcsfajokból 10 kiló,

Az igazgatóság további felszólításáig az első küldemény amazoknál ne haladja meg az 5000 darabot, az utóbbiaknál a 100 kilót.

Kivételt képeznek oly gyümölcspéldányok, melyek hazai gyümölcsfatermesztők által a gyümölcsfákat venni óhajtó közönségnek bemutatni szándékoltnak és a melyekből egyes példányok is mintakép beküldhetők.

Ez esetben az eladó gyümölcsfacsemetek száma közlendő.

5. A bejelentés az ide mellékelt bejelentési iv egyes rovatainak pontos kitöltése mellett f. évi szeptember hó 20-áig eszközzendő.

A bejelentett gyümölcs legkésőbb f. évi szeptember hó 25-éig beküldendő.

A gyümölcs kosarakban vagy hordókban szállítandó. Minden kosárba vagy hordóba a kiállító nevét, a gyümölcsfaj elnevezését és a darabszámot vagy súlyt magában foglaló jegyzék csatolandó.

A kiállító vasuti igazolványt nyerne, melynek alapján a vasuti szállítási díj 50%-nkn elengedésére tarthatnak igényt.

6. Térdij nem fizetendő; a szükséges állványokat és asztalokat a muzeum igazgatósága díjtalanul szolgáltatja; hasonlóképpen a gyümölcs kiállítására szolgáló tányérok is ingyen bocsátatnak a kiállító rendelkezésére.

A muzeum által eszközölt eladások és megrendelések után 10% jutalék fizetendő.

7. A muzeum igazgatósága a beküldött gyümölcs elromlása esetében nem nyújthat ugyan kártérítést, mindazonáltal megteendő mindazon intézkedéseket, melyek a gyümölcs jó karban tartására nézve szükségesek.

8. Azon gyümölcs, mely a kiállítás befejeztéig el nem adatott és a mely felett a kiállító november hó 3-áig nem rendelkezett, elárvereztetni és a befolyó összeg 10% levonásával a kiállító rendelkezésére bocsátatni fog.

Budapest, 1887. augusztus hó 25-én.

Matlekovits Sándor

elnök.

Németh Imre

igazgató.

Kérelem kiállítási ügyben.

Alólírott elnökség tudomására kívánja hozni az erdélyi üzletársaknak, miszerint szakosztályunk elhatározta ez ország részben termelt téli gyümölcsöknek az október 16.—23-ig Deésen tartandó gyümölcskiállításon való collectiv bemutatását. Hogy ez óhajtsanak elég tétethessék, azon tiszteletteljes kérelem járunk egyetünk területen gyümölcsészkedő üzletársainkhoz, hogy szépen fejlett alma, körte gyümölcseikből 5—6 példányt, — az esetleges eladó mennyiség kitüntetésével — hozzánk beküldeni sziveskedjenek.

A beküldés idejéül október 5—8-át tűzzük ki, hogy még nekünk is legyen pár napunk, a begyűlt anyag rendezésére. Tájékoztatás végett kérjük a t. résztvenni szándékozókat, hogy kiállítási szándékukat posta fordultával, kiállítandó gyümölcseiket pedig szeptember 20-ig bejelenteni az erdélyi gazdasági egyesület titkárságánál sziveskedjenek. A küldeményt, amennyiben lehetséges, helyes megnevezéssel gondosan csomagolva kérjük, hogy sérülésnek annál kevésbé legyen kitéve. Megjegyezni kívánjuk, hogy a gyűjteményes kiállításban minden résztvevő üzletársunk becses neve szerepelni fog, de gyűjtemények a tulajdonos neve alatt külön is kiállítatnak. A Kolozsvártól Deésig való szállítás költségeit az erdélyi gazdasági egyesület fedezi. Elnökségünk a siker biztosításához kéri t. üzletársaink szives támogatását és közreműködését.

Kolozsvárt, 1887. szeptember 10-én.

A kertészeti szakosztály nevében:

Id. Bodor Pál,
elnök.

Fényes Károly,
jegyző.

Vessünk minél korábban.

Szentkirályi Árpádtól a „Földmívelési Érdekeink“ után közöljük ez érdekes sorokat: Gazdaságaimban már 15 év óta pontosan és részletesen jegyzem a vetési és aratási viszonyokat s ezeket összehasonlítva, a 15 év őszi vetését három csoportra osztottam. Egyik csoportba rendeztem azon vetéseket, melyeket augusztus 25 szeptember 15 közötti időben végeztem; második csoportba a szeptember 15 és 30 közötti vetéseket; harmadikba

azokat, melyeket október havában vetettem. A talaj megmunkálásában és az időjárási viszonyokban felmerült különbségek a 15 év alatt egymást jóformán kiegyenlítették. Az eredmény következő: I. csoport. 1 mrm. vetőmag után termelt átlagban 35.56 kereszt szalma (a 25 kéve) és 7.55 mrm. szem. II. csoport egy mrm. vetőmag után 30.93 kereszt szalma és 6.44 mrm. szem. III. csoport 1 mrm. vetőmag után 25.12 kereszt szalma és 5.17 mrm. szem. Tehát az augusztus 25 és szeptember 15 közötti vetések 13%-kal több szalmát és 15%-kal több szemet adtak, mint a szeptember 15—30 közöttiek; és 29%-kal több szalmát s 32%-kal több szemet mint az októberben végzett vetések. Eszerint 100 hold őszi vetés, ha szeptember 15 előtt végeztetett, átlagban körülbelül 1044 keresztel több szalmát és körülbelül 238 mrm.-val több szemet ad, mintha októberben vetjük el. Ez pedig 100 hold után körülbelül 1500 frt tiszta jövedelem-többletnek felel meg. Meg kell azonban jegyezni, hogy adataim valószínűleg csak a székelyföldre hasonló, magas fekvésű, hidegebb égalju vidékeken birnak fontossággal. Az erősebb termőerejű, melegebb égalju, alföldi talajok más viszonyokkal birhatnak, más eredményeket mutathatnak fel. A székelyföldön levőkhöz hasonló viszonyokkal bíró gazdaságokban azonban adataim bizonyára fontosak és ezért a mostani gazdasági viszonyok között, midőn a tiszta jövedelemben épen nem dusskálkodunk, a fennebbi adatok bizonyára komoly megfontolást érdemelnek s arra ösztönöznek, hogy a szántásokkal és vetéssel ne késlekedjünk. —

A salátának szabadba való átteleltetése.

Sok saláta fajtával tettem — írja Ilsemann magyaróvári főkertész — a szabadban átteleltetési kísérleteket, a következő mívelési eljárással: A mag szeptember elején vettetik el már használatban volt melegágyba, s szeptember végén a palánták már eléggé erősek arra, hogy a szabadba ki lehessen őket ültetni. Az ezen célra szánt terület előzetesen megtrágyáztatik, apróra felásatik, jól elgereblyéztetik és ágyakba beosztatik. A soroknak s a sorokban az egyes növényeknek egymástól távolsága 10 cm. A saláta a nagyobb hidegek beálltaig igen jól növekedik, a növények erőteljes példányokká fejlődnek; ha ez idő alatt tartósabb szárazság mutatkoznék, öntözni kell őket. Ha a nagyobb téli hidegek beállnak, az egész salátáültetvényt régi, kihasznált melegágyakból vett, trágyával körülbelül 3 ujjnyi vastagon feltöltetem, s azután tavaszig az egész sorsára bizom. Midőn tavasszal már a nap magasabban jár és nem kell tartós hidegektől félni, a trágyát leszedetem a növényekről, hogy ezek a világosság és meleg befolyásának ki legyenek téve. Ez az egész munka, mely nagyon kifizeti magát; nálam a növényeknek legfeljebb 5%-a ment a télen át tönkre. A múlt télen próbául egy ágyat falommal fedtettem be, egy másikat pedig szalmaszalomával; az utóbbi takaró alatt a növények nagyon jól átteleltek, a lomb alatt azonban mind tönkre mentek. Az alábbi fajták Magy.-Óváron mind kitünően teleltek át s így ezeket ajánlhatom e célra; természetesen azt nem tudhatom, hogy más éghajlat alatt is megfelelőek lesznek-e, de kísérlettételre mindenesetre

érdemesek. Ezek: 1. Dippe-féle nagy sárga; ez a saláta tavasszal szép nagy, jól záró fejeket ad. 2. Téli ezüstgolyó; szép fajta, mely a fejek kinézésére és leveleinek finomságára nézve alig különbözik valamint a melegágyban nevelt salátától. 3. Téli saláta; nagy zöld, igen kemény fajta, mely tavasszal nehezen megy magba. 4. Barna német téli saláta; ezen fajta is igen jól telet át, de levelei majdnem bőszerűek maradnak. —

(F. É.)

Az üszög elleni csávázásról.

Tamáty Lajos urad. kasznár Kis-Megyerről a következőt írja a G. L.-ban. Tizenhét évi gyakorlatból meritett tapasztalás igazolja, hogy azon eljárás, melyet a vetőmag csávázásában követek, teljesen sikeres. Ennyi idő óta gyakorlom a páczolás alább leirt módját, s a kezelésem alatt álló gazdaságokban üszög nem fordult elő. Eljárásom pedig ez: Egy métermázsza buza páczolásához használok: 10 dekagramm kékgáliczot, 5 dekagramm konyhasót 4 liter vízben feloldva. A kékgáliczot és sót nem szükséges megtörni, sem forró vízben áztatni, ökölnyi nagyságu darabok pár óra alatt teljesen feloldódnak hideg vízben is. A magtár vagy szemházban elhelyezünk egy kisebbféle kádat vagy nagy sajtárt, ebbe belemérünk egy előbb már literrel megmért kannával p. o. 80 liter vizet, mely a fönnebbi arány szerint elég 20 métermázsza buza páczolására; a 80 liter vízbe kell 2 kilo kékgálicz és 1 kilo só, ezen kékgálicz és sómennyiséget akár ökölnyi darabokban egy u. n. csollánszákból készített zacskóba tesszük és a sajtáron keresztül fektetett pálcza közepére spárgával úgy erősítjük, hogy a zacskó üres leend, jelöl, hogy a beletett anyagok teljesen feloldódtak, ekkor készen van a folyadék, miből a következő napra a szükséges buzamennyiséget bepáczolhatjuk s ha kifogy a folyadék, pár óra alatt a fönnebbi eljárással tetszés szerinti mennyiséget utánkészíthetünk. Ha másnapra p. o. 20 métermázsza buzát akarnánk bepáczolni, akkor a 20 métermázsza buzát kimérjük a magtár vagy szemház padlózatára, hol arasznyi vastagságban elterítettven, a folyadékból 20 métermázsza szükséges 80 liternek először csak felét egyenletesen ráöntözzük és legalább háromszor jól átlapátoljuk, ezután újra elterítettven a második 40 liter folyadékot öntözzük rá egyenletesen, miután háromszor ismét jól átlapátolattik, hogy lehetőleg minden szem megnedvesedjék, ekkor garmadába hánnyatik és másnap reggelig úgy marad, ezután akár kézzel, akár géppel bátran vethető, de ha eső vagy bármi más oknál fogva másnap el nem vethetnénk, akkor a bepáczolt mag vékonyan elterítendő és többször átlapátolandó, hogy a vetésig csirába ne induljon. —

A növendék-állatok takarmányozása.

A növendék állatok takarmányozását illetőleg igen sok tévhit uralkodik még a gazdák között. Így bár azon nagy igazságot csaknem minden állattenyésztő ismeri, hogy az első évben elmulasztottat az állat táplálásában később soha sem lehet többé helyrehozni, mégis sokan vannak, a kik az egy évet be nem töltött növendék-állatok teletetésénél félnek a jól tar-

tástól s előnyösebbnek vélik gyenge vagy éppen rossz tápláltságban tartani azokat. E nézet hívei leginkább azon gyakori tapasztalatra alapítják következtetéseiket, hogy a télen át jól tartott jószág ha tavasszal kihajtatik a legelőre, kezdetben megcsappan vagy le is romlik, s úgy vélekednek, hogy ez nem természet-szerű, tehát nem is lehet helyes. Ez azonban igen nagy tévedés. Ha a télen át jól tartott állat a legelőre kihajtatva leromlik, annak leginkább maga a gazda az oka, mert vagy nagyon hirtelen, — minden átmenet nélkül — tért a legeltetésre, vagy nem ismeri legelőjének természetét, s jobbnak tartja azt mint a minő tényleg. Nagyon sok oly legelő van tudniillik, mely nem elég tápláló, úgy hogy a jószág a legelő mellett pótlékra is szorul. Ha az ily legelő tulajdonosa azután még a téli tartáson is fukarkodik állatainál azért, hogy a „legelőn legalább jobban nézzen ki, mint a minő az istállóban volt“, természetes, hogy állatainak el kell csenevészni. Régi igazság, hogy erőteljes, ép álatokat csak úgy tudunk nevelni, ha kiskoruktól fogva mindig jól tartjuk, kivételt csak a tejelő tehének nevelésénél kell tenni, (mert azokat tulkövéren tartva, rossz tejelőkké tehetjük) s néhány oly vidéken, a hol a bő tartás gutaütéses bántalmakat szokott okozni. Utóbbi esetekben is azonban célszerűbb más, megfelelőbb állatfajttal tenni próbát, mint rossz tartással a meglevőt elsatnyítani s azért ne sajnálja senki az abrakot növendék-állataitól legalább az első teletetéstkor, ha lehet, az azutáni időben sem. —

(G. L.)

Gyümölcsaszalás szabályai.

A „Borászati Lapok“ után közöljük a gyümölcsaszalásnak 12 főbb szabályát: 1. Az aszalni való gyümölcs teljesen érett legyen. Éretlen gyümölcs aszalásában nincs köszönet. Tulérettet csak kivételesen aszaljunk. 2. Az aszalni való gyümölcs tiszta legyen. A piszkos gyümölcsöt előbb mossuk és szárítsuk meg és meghámozva tegyük az aszalóba. A hámozást és szeletelést a legnagyobb tisztasággal végezzük, a késeket gyakrabban tisztítsuk meg. 3. Az almákat mind meg kell hámozni. 4. A kisebb almákat egészben aszaljuk, a nagyobbakat felszeletelve. 5. Az édes alma nem alkalmas aszalásra, mert szivós marad és nem fő puhára. De a nagyon savanyu alma sem ad jó aszalványt. 6. A körtét hámozatlanul a magházzal együtt aszalhatjuk. 7. Az egészen édes és igen nedvdus körtéből jó aszalvány készül ugyan, de nincs meg a pikáns, erős zamatja, mint az édes fanyar körtéknek. 8. A vadkörtékhez hasonló kemény, szemcsés körtéknek előbb meg kell puhulniok, mielőtt az aszalóba kerülnek. 9. Szilvát csak akkor kell aszalni, ha a fán teljesen megérett. 10. Szilvát lehetőleg ferdén állítjuk a cserényre úgy, hogy a száraik felfelé legyenek. 11. A csontár-gyümölcsöt előbb gyenge melegben aszaljuk, nehogy leve kitolyjon. 12. Minden aszalt gyümölcsnek az aszalás után néhány napig a levegőn kell maradni, hogy száradjon. —

Az eke gazdasági értéke.

— Kivonat. —

Mutatvány L á z á r P á l műegyetemi m. tanár „Talaj- és Növényművelő Gépek és Eszközök“ című munkájából.

Az eke gazdasági értéke annak fő tulajdonai szerint szabatik meg, milyenek:

1. A szántás minősége.
2. Az eke munkaképessége.
3. Az eke tartóssága és javíthatósága.
4. Az eke kezelése.
5. Az eke súlya és ára.

1. A szántás minőségénél a különféle cél szerint tekintetbe jő: a tiszta tarló metszés; a tiszta barázdatalp; a jó lazítás; a jó forgatás; a jó keverés és egyenletes barázdaszélesség és mélység.

2. Az eke munkaképessége függ a rendelkezésre álló vonóerő, talajalkat és ekeszerkezettől.

Az eke munkája által igénybe vett vonóerő nagysága a erőmérők segítségével határozatik meg. A vonóerő-szükséglet összegződik az üres menet, (vagyis midőn az eke a föld felületén csuszik tehát az eketalp és a föld közt keletkező surlódás) a talaj elmetszése s forgatásnak megfelelő vonóerőkből. Az üres menet vonóereje az ekesulynak 25—100%-je között változik. Igyekezni kell tehát az ekéket — a szükséges szilárdság tekintetbe vételével — lehetőleg könnyüre szerkeszteni.

Az összes vonóerő-szükségletből %-ekben igényel:

	Morton szerint	Gasparin szerint	Grandvoinnel szerint
a csoroszllya	26.41	55.863	32.773
a szántóvas	45.98		38.227
a kormány	11.19	18.823	14.46
üres menet	16.42	35.294	15.54

A talajalkat szerint az ekemunkaképessége függ a talaj tapadásától és összefüggésétől. A munkálás mélységétől, mivel mélyebben a talaj összetartóbb és pedig annyira, hogy a mélységgel a vonóerő majdnem négyzetes arányban növekszik; míg ellenben a barázda-szélesség növesztése csak az illető felülettel arányosan növeli a vonóerőt. A talaj többszörösön művelt rétegekben az ellenállás állandó lesz, a miért is miután az üres menet vonóereje minden körülmények között ugyanaz, ily talajban négyszögméterenként annál kevesebb vonóerő lesz szükséges minél nagyobbra választatik a barázda szélessége.

Dombos földnél 6°-ig való lejtősség mellett a vonóerő többlet az összes vonóerőnek 0.3—3.5%-áig emelkedik vagy lefelé haladás esetén csökken.

Az eke szerkezete. A szerszám sima felülete és éle és általában az ekerészek helyes szerkezete szintén lényeges befolyást gyakorol a vonóerőre. Még ugyanazon viszonyok között dolgozó hasonló ekék is 50—100% vonóerő-különbséget mutatnak, a mi csak a hanyag szerkezet és kivitel és a vonóirány helytelen beállításából eredhet. A vonóirány ugy helyes,

ha az erők támadási (mely leginkább az eketést középpontjára esik) a befogás és a vonóállatoknál az ellenállások fopontja egy egyenes vonalba esik.

Az ekék haszon hatálya alatt azon felületet értjük, melyet egy ekével egy nap alatt felszántani lehet.

3. Az eke tartóssága és javíthatóságára befolyást gyakorol a szerkezet, az anyag és méretek, egyes részek összekötése és kiválthatása.

A szerkezet. Az eke legkisebb része is gondosan legyen készítve, bármily csekély gyenge rész az egész eke romlandóságát okozhatja. Kedvező alak, a szerszámok sima felülete és éles metsző-élek főfigyelmet érdemelnek.

Az anyag. Általában acél mindig tartósabb a kovácsolt, vagy öntött vas és fánál. Ha olcsóbb anyag a célnak jól megfelel, gazdasági gépeknél annak alkalmazása ajánlható.

Egyes részek összekötése és kiválthatása. Az eke csak úgy lehet tartós, ha részeit szorosan összekötjük, hogy munka alatt lazulás be ne következhessek. Az egyik rész megerősítése egy más részt ne gyengítsen sem munkájában ne akadályozzon. Miután az egyes részek egyenlőtlenül kopnak, megköveteljük, hogy egyes részei bármikor minden különös ismeret nélkül levezethetők és kicserélhetők legyenek.

4. Az eke kezelése.

Az eke kezelése egyszerű legyen. A beállítás kevés idővesztéssel történhessék. A vezetés ne igényeljen túlságos felügyeletet, vagyis az eke járása legyen biztos. Miért is talyigás ekéknél az önvezető lánczok alkalmazása igen célszerű. Ezen lánczok a gerendelyre keresztbe alkalmazott rud véghorgaiba és az eke talyliga-vánkosához alkalmazva jönnek (a Szak-féle universalis ekénél van ez alkalmazásban) s jó hatásuk abban nyilvánul, hogy az oldalnyomásokat felfogván az eke járását, igen egyenletessé teszik.

A fordulásnál az eke kiemelésével és barázdába helyezésével sok idő ne teljék.

5. Az eke súlya és ára. Erre nézve az mondható, legyen az eke minél könnyebb s az anyag lehető jósága mellett minél olcsóbb is. —

A befásítás.

(Vége.)

Fölkelvén a nap, az áramlat más irányu lesz, s a circulatio folytatódik, mint előbb. . . A mint láttuk a nappal s éjjeli folyamat közti különbséget, ugyanaz áll az év különböző szakkaiban, hol az évet egy egész napnak véve, az ősz és tél képezi az éjt, s a tavasz és nyár a nappalt. Midőn tehát ősszel a fák (különösen a zöld lombbal bíró tűlevelű fák gátolják a kisugárzást), megörik a nyáron felvett meleget, ez által enyhítik a téli hideget is. . . Tavasszal azonban másképp áll a dolog, midőn a föld hajlása szerint a nap melegebben kezd sütni, de hatását csökkentik a már lombozni kezdő fák s így az erdő hűvösebb marad. Különben eléggé bizonyítja ezt azon tény is, hogy midőn a szántó és legelőről a hó már rég eltisztult, addig az erdőn még mindig találhatunk havat. Fontos körülmény a hónap az

erdőben való lassu olvadása más tekintetből is, t. i. mert az áradásokat gátolja s az erdők pusztításával igazolva látjuk a tiszta-mentiek azon nem alaptalan aggodalmát, hogy jő a tavasz, majd a rohanó hóolvadás megtölti a folyók medrét s előnti a sokat ígérő virányt; míg a régebbi időben ez nem így volt, mert volt erdő. Hát hogyan? az erdőnek van ere befolyása, kérdezhetik. Igen is van; hiszen tudjuk, hogy a fák oltalma alatt lassabban olvad a hó, míg az erdőtlen, kopár hegyeken a tavaszi meleg eső s a napsugarak közvetlen hatása alatt állván, gyorsan olvad s okozza a rohanó, röglőni árvizeket, mely körülmény nemcsak ez irányban káros, hanem azért is, mert a magasabb helyekről lerohanó víz a televénydús talaj lehordását, medrek, szakadások növelését s a még más különben használható vizágyak elvadulását okozzák. Ezek szerint azt hiszem, hogy a feleletet a fenti kérdésre megadtam, s bebizonyítva látjuk azon állítást, miszerint az elszlott erdők s befásítások a légmérsékletére szabályozólag hatnak.

2. Az erdők a légáramlások, a szelek erejét megtörik, minélfogva a növényzet védelmére is szolgálnak.

Mint előbb láttuk az erdő rossz hővezető levén, a nap hevéből az éjszakának is juttat s a nyári nap hevét nem szívja be oly módon, mint a síkság. Így hártja el az erdő azon borzasztó viharok okait, melyek a pusztán épen a talaj s a lég szapora s nagyfokú áthevülése miatt oly othonosak, s melyek nemcsak a ragályos betegségeket terjesztik, hanem a vetést is összerongálják. A fák lombzatuk által feltartóztatják a rohanó szeleket is, s nem engedik hogy a futóhomok síkság talaját felkavarva, elborításokkal fenyegetés a szomszédos, de még termékeny földeket s nem engedik, hogy a növények gyökerei takaró nélkül maradjanak. A mint történik ez a futóhomokkal, ép úgy történik télen a hóval, mert a fák megtörvén a szelek rohamos fuvását, havazás alkalmával megakadályozzák a kártékony hófúvásokat, s az éjszakai fogyasztó légáramok zordsága enyhítve lesz. Feltartóztatják az erdők továbbá a szárító keleti szeleket, s nem engedik, hogy a védtelen földből felszálló vizgőzöket, melyek hivatva vannak a talajnak állandó nedvességét fentartani, a szelek tova ragadják. Tehát méltán számba vehető a faültetéseknél fergeteges havazások esetében azon szabályozó hatalma, miszerint a hónap fúvásokban garmadoltatását, a vetéseknek most ki- majd nagyon is alátakarását s így a fagyást, majd a kipállást akadályozzák meg, eszközölvén a hónap egyenlő elterülését s így a vetések védelmét s olvadáskor a földnek egyenlő nedvesedését.

3. A fák mint légköri csapadék anyagot szolgáltatók s légköri vizgőz sűrítők szerepelnek.

A fák tápanyaguk legnagyobb részét a talajból veszik és pedig oldott állapotban, tehát gyökereik által sok vizet vesznek fel, melynek egy része eljutván rendeltetési helyére a fa tovább képzésére fordítatik, a fölösleges rész pedig a levelek útján elpárolog. Schübler szerint a fák 24 óra alatt saját súlyuk $\frac{1}{4}$ -ével felérő vizgőzt lehelnek ki, s így elképzelhető, hogy mennyire befolyásolhatják a csapadék mennyiségét, s ezen igen nagy-

mennyiségű vizgőzt jobbra a talaj mélyebb rétegéből veszik. Honnan van az mégis, hogy a fák által kipárologtatott vizgőz alig jő számításba? onnan, mert a szél által leggyakrabban továbbvitetik. De van ennek egy más, sokkal jelentősebb hatása is, s ez az, hogy az elpárologás által hő költetik meg, minek folytán a fák környékének hőmérséke alább száll, a vizpárák fölötté megsűrűdnek, úgy hogy a fákra s környezetre le is csapódnak. A mily hatása van az egyes fának a vizpárakra, ép oly hatással bír az erdő s a tömeges faültetvény, a fölötté elvonuló vizgőzdús légrétegre — a felhőkre, melyeknek hőmérséke alaszáll s a vizgőzök annyira tömörülnek, hogy vízceppökké alakulva saját súlyuknál fogva a földre hullanak. Tekintsük meg a kopár földet, a füvel benőtt térséget, vagy épen a víz felületét, azt fogjuk látni, hogy ezek nem bírnak ily hatást kifejteni, mert még a víz is, mely pedig legközelebb áll hatásában az erdőhöz, Schübler kísérletei szerint 2-3-szor kevesebb vizgőzt párologtat ki, mint hasonló kiterjedésű, fával jól benőtt földterület. Ezeken kívül nem közönyös:

4. Az erdők s befásítások jelentékeny szerepe az álló- és folyóvizek oeconomiájában.

A mily meghatározó szerepe van a kopár lejtő, époly bámulatra ragad a fatenyészet védelme alá vont oázisok gazdag termőképessége. Itt a földműves bátrabban tervez s jólét honol mindenütt. S a mig az előbbeni eset csak kárát okozta a gazdának, addig jelen helyen azt mint áldást tekintik, mert a lehulló esőcseppek beleütkezve a fennálló fák zöld leveleibe csendes eséssel jutnak a különben is viztartó földre. Ugyanis fontos tudni, hogy az erdő talaja sokkal viztartóbb, mint bármely más talaj, a mennyiben Schübler kísérletei nyomán kimutatja, hogy a növényi korhadmány 170 rész vizet képes visszatartani. A lehullott vízmennyiség egy része aztán a föld színén csendesen halad tovább, mert meggátolják gyors folyásában a lehullott falevelek, ág-törmelékek, bokrok és egyéb akadályok; más rész a földbe hatol, s mindkét esetben összegyűlve létet és tápot adnak a forrásoknak, egyuttal szabályozzák a folyók vízmennyiségét és lefolyását, a mi ezeknek műipari, gazdasági és kereskedelmi célokra való használatát föltöltébb emeli. Különben az, hogy az erdőirtások egyrészt a folyók hirtelen áradását, a lejtők televénydús talajának lehordását, másrészt jelentékeny források elenyészését eszközlik, százsoros tapasztalatokkal van igazolva. Erre nézve hivatkozhatunk a nagy tudomány s mély bölcsességű Humboldt Sándor következő szavaira, melyeket mondott, a midőn egy előbb bővizű tónak folytonos apadásáról volt szó. „A hegyormokat s lejtőket borító erdők kiirtásával az emberek bármely éghajlat alatt kétfős nyomoruságot szereznek a jövő nemzedék részére, — tüzelő anyag és vízben való szűkölködést.”

Ime a felsorolt 4 pontból láthatjuk, — mely pontokban különösen a fák phisikai tulajdonságával foglalkoztunk, — hogy mennyire hasznos dolgot művelünk, ha a befásítás eszméjét magunkévá téve, azt kellő helyen érvényesítjük.

Most lássuk az erdő és befásítások közvetlen hasznát. Ismeretes előttünk a fa azon tulajdonsága, hogy törzse, galya, valamint levele által bőven megfizeti a reá tordított költséget.

Igy első sorban említhetjük, hogy a befásítás megakadályozza azon méltatlan és aggasztó földrablást, melyet a szalma és trágya e két talaj-erő visszapótló eszköznek eltüzelése által tűzifa hiányában Magyarország fátlan síkságain elkövetnek. Ennek szomorú következményeit szükségtelen esetelnem, eléggé ismeretesek azok előttünk. Sajnos, hogy ez az alföldi gazdaközönség minden biztos tudása mellett is így van.

Más országok, mint Anglia, Belgium, Hollandia s Németország s általában a belterjes gazdálkodással bíró országok nemcsak a gabona és takarmánynövények helyes aránybaui termelése által igyekeznek a talaj termőerejét egyensúlyban tartani s nemcsak a saját gazdaságukban nyert összes trágyát használják fel, hanem milliókra menő pótrágyát visznek be országukba. Mi jöllehet gabnatermelő ország vagyunk, nemcsak hogy a kellő megmunkálást nem adhatjuk meg földjeinknek, hanem kénytelenek vagyunk még a meglevő trágyát és szalmát is eltüzelni, hogy még ezzel is fokozzuk nyomoruságunkat. Ha ezen nyomoruságot említjük a népnek, azt kérdi, hogy mit tüzeljen hát, mikor annyi fája sincs, mivel eszközeit megveszálja? S nem fogja fel, hogy a befásítással ezen is segítve lenne s tüzelőben sem szenvedne hiányt, holott így drága pénzen veszi a szerzősámfát s közvetlen utain nem csekély költségbe s fáradságba kerül annak szállítása, — pedig az alföld talaja a szerzősámfát szolgáltató jeles fanemeket igen jól megteremné. Miatán nincs meg a feldolgozható szerzősámfá-anyag, hiányzik az azt feldolgozó iparos osztály, míg befásítás mellett ipari célokra alkalmas faanyag előállításával asztalosok, esztergályosok, kocszi- és gépgyárosoknak nyílnék működési tér, s letelepedésük által a vidék népességét szaporítanák, vagyonosodását mozdítanák elő, melynek ismét köz- és nemzetgazdasági előnyei vannak ugy a népre a fogyasztók szaporodtával, mint az államra az adók könnyebb és rendesebb befolyásával. Sok más ily tényt sorolhatnánk fel, mely a befásítás szükségét bizonyítja, mit atlatva, lehetetlen, hogy a befásítás eszméjét teljes buzgalommal fel ne karoljuk.

Ha mindezekről eltekintünk is, nem hagyhatja számitáson kívül a gazda azon galy-takarmányt, mit befásítás útján különösen inséges években nyerhet. Sokan mellékesnek tartják e tényt, pedig ha elgondoljuk, hogy csak az 1863-iki és 73-iki nagy aszály alkalmával hány állatot mentett meg az éhenhalástól s így hány gazdát a pusztulástól és romlástól, — bizonyára senki sem fogja e tény fontosságát tagadni. Ezen állításom igazolására álljon itt egy az 1873-74-iki év közti tél galytakarmányozási adata, melyet a mindszent-algyői uradalom igazgatója Tóth István adott be a következőkben: „A fűzfa-galyakat takarmányozásra használtam, szedtem 800.000 kötésen felül s egy-egy kötést 4 ű szénával egyenlősítettünk száraz állapotban. Takarmány hiányunkat eként oly jól fedeztük, hogy birkáink, ökrökünk tápdusabb telettetésben soha sem részesültek és juhaink egészségesebbek és gyapjasabbak soha sem voltak. A szépen beszárított részt kazlakban, részt kupos boglyákban kellően összerakott fűzfa-galyakat és leveleket, melyek a csomagok szétbontásával szinte fűszeres kellemmel illatoztak, nemcsak a birkák, ökrök, hanem a lovak és gulyabeli marhák is móhon

éldelték. S minthogy nyárjasaink is vannak, nyárfagalyakat is szedtettem takarmánynak.“

Ime e szóról-szóra idézett közlemény többet bizonyít minden okoskodásnál. De még hány és hány magyar gazda van, ki az aszályos években a fához folyamodva, ennek köszönheti jelenlegi existenciáját. Karoljuk fel tehát a befásítás eszméjét teljes buzgósággal s ott, hol alkalom adatik rá, vigyük is keresztül, mert egyikünk sem tudhatja soha, mikor veheti hasznát.

Ezen okok voltak azok, melyekkel a befásítás fontosságát és hasznát némileg bebizonyítani törekedtem; de mielőtt befejezném értekezésemet, lássuk röviden a befásítás practicumát, kivitelét, kapcsolatban a további hasznossággal.

Ha valaki egy területet be akar fásítani, első sorban tervet készít, mely szerint azt keresztül szándékszik vinni. Pontos terv készítése e vállalatnál nem csekély fontossággal bír, mert hiszen jövőbeli hozama a befásításnak attól függ, hogy mennyire helyesen használtuk fel a területet. Tervezés után költségvetést csinál, hogy honnan szerzi be, mily áron és hány csemétét a szükséges beültetésre. Hogy számitást kell tenni az természetes, mert hol van vállalat, melynél erre ne volna szükség. Helyes és pontos következtetésen alapuló számitás soha sem csalta még meg a gazdát, tehát szenvedélyünk s a fák iránti szeretet ne ragadjon el soha, hanem járjunk el ültetményi munkánkban gazdálkodva, főelvünk legyen; nem kezdeni többet, mint mennyinek emberül meg is felelhetünk; vegyük figyelembe a nép természetét, mert e szerint kell eszközölnünk a befásítást. Pl. egy a fákhöz nem szokott vidék népe közt a befásítás sokkal kockázottabb dolog lesz, mint egy már művelt néppel bíró vidéken. Míg az előbbi esetben a befásítást csak a legszükségesebb helyen eszközöljük s ott, hol arra könnyen lehet felügyelni s mindezek mellett csak értéktelen fákat használunk, addig a művelt népek között a szántóföldekre is kiterjeszhetjük, sőt gyümölcsfákat is használhatunk e célra, mert van reményünk, hogy fácskáink bántatlanul maradnak, s elérjük a célt, melyért a befásítást eszközöltük.

A befásítás kiterjeszkedik: 1. A futóhomok megkötésére; 2. A vizesapások megtörésére és a szakadások felfogására; 3. A szelek megtörése tekintetéből az ország-, közlekedési-, határ-, dülő- és vasutak, gazdasági táblák és tagok fasorokkai beültetésére eleven sövények és kertelésekre. 4. Az állattenyésztés előmozdítása tekintetéből csorda kutak és kisebb pagonyok létrehozására a kiterjedt pusztákon. 5. Egészségi szempontból és a tűzvész gátlása céljából: a helység utcái szegélyezésére, nagyobb tereknek köz-sétányrá való átalakítására, házi kertek gyümölcsösei rendezésére s temetőknél fákkal beültetésére. Mindezt együttvéve a befásítással érjük el, mit légjavítás tekintetéből az aszályosság ellenében tenni lehet és feladatunk is. A határok sövényezésének előnyeit ki ne ismerné? Ez maga egy oltalom a becsapásolás ellen, előmozdítója a legelő-terek takarékos kihasználásának, főleg ha kertelésre oly fanemeket használunk, melyek mellék-ipart gyámolítanak, minő az akác, jegénye, nyár, eperfa stb.

Nézzük most a befásítás kivitelét. Ha egy birtokrészt be akarunk fásítani, az ültetést annak határán kezdjük meg, hogy

a szomszéd állatai és a további határvonalok feletti czivakodás ellen védve legyünk, ezuttal czélszerű lesz pl. 5 ölenként egy szál más nemű, a többitől alakra lényegesen különböző fát ültetni, hogy ez egyszersmind némileg mérő eszközül is szolgáljon, s csak ezután kerül a sor a belső tér beültetésére, mindez szem előtt levő, könnyen felügyelhető területen történik. Ezután szünetet tartunk s ha már a fát kimélni megszokta, s eszméinkkel megbarátkozott, visszük ki a fát a legelők és szántókra. Gyümölcsfát csak akkor ültessünk ki nyílt térre, ha teljesen meg vagyunk győződve arról, hogy azokat a nép nemcsak kimélni, de védelmezni tudja és akarja. S most már ha az utak széleit s a szántók mesgyéit gyümölcsfákkal minden további aggodalom nélkül beültethetjük, czélunkat értük s így a befásítás munkája véget ér. E tekintetben szép példát nyújt Németország egyik tartománya Hannover s itt is különösen a hildesheimi kerület, hol már annyira előhaladtak a befásítással, hogy az utak szélein a legszebb gyümölcsök teremnek. Érdekes cikket közöl erre vonatkozólag az „Erdélyi Gazda“ egy ez idei száma, hol ki van tüntetve, hogy ott egy fa évente 10% jövedelmet ad. Hol van, kérдем most oly ország, melyben az aránylag kis terület, mit egy gyümölcsfa elfoglal, ily bő kamatozási %-et tudna felmutatni? Látjuk tehát, hogy a fa ezen tartomány népeinek nem megvetendő jövedelmet ad, s mégis sok magyar alföldi gazda csak károsnak tartja a fát gazdaságában s nagyobb szenvedéllyel irtja mint a szerb töviset, mondván, hogy a fa a buzát pusztító veréb tenyészdeje s továbbá hogy árnyékával beföldi a termő területet s így meglopja a termést. Pedig ha a fenti példát tartaná szem előtt s továbbá ha azt tekintené, hogy a fa kiessé teszi termő területét s így a birtok becsét közvetlen és közvetve is fokozza, lehetetlen, hogy be ne ismerné, miszerint a fák sokkal nagyobb hasznót eredményeznek, mint az azok árnya alatt némileg talán vesztéglő gazdasági terület nyujtana.

De mellözve a gyümölcsfát, vegyünk fel egy példát, hogy ha fűzfát használnánk a befásításra, vajjon kifizetné-e magát. Tegyük e végből egy kis számítást, felvéve egy 1200 □ öles hold földet s ebbe 1200 drb fűzfakarót számítva s felvéve hogy száz ültetni való karók ára 36 frt, ültetési költség 12 frt, így egy hold befásítása belekerül 48 frtba s ha még hozzá számítunk némi felügyeleti és apró költséget, belekerül legfönnebb 52 frtba. S most vegyük fel, hogy a fák minden 12—15 évben bötölhatók, a holdankénti termés 26 öl tüzifa s 800—900 csomag rözse lesz. A fa ölet 8 frtba, a rözse-nyalábokat 10 krba számítva kitünik, hogy egy magyar hold termése 300 frtot ér. Ezen adatok elég tampontot nyujtanak a fatermelés java és terhe mérlevezéséről. Tehát nincs mit idegenkedni az alföldi magyar gazdának a befásítástól.

Miután a befásítás előnyeit majdnem minden irányban kitüntetem, nézzük hogy mikép lehetne a befásítás eszméjét terjeszteni s mikép lehetne hatni a népre, hogy maga is szorgalmas famüvelővé legyen, továbbá hogy kik vannak hivatva a népet erre buzdítani.

Első sorban való kellék az, hogy azon helyen, vidéken vagy községben legyen egy kezdeményező, második fontos dolog a községenkénti faiskola alakítása és pedig a községek ha-

tárának megfelelő talaj-minőséggel, s miután egy határban sokféle föld van, a nagyobb területek talajával megegyező helyet keresünk ki, hova oly csemetéket ültetünk, melyek ott sikeresen tenyészthetők. Itt aztán a taukoteles községi gyermekek hozzá értőbb egyének (tanító, pap) vezetése alatt már eleve oktatást nyerhetnek a fák körüli bánásmódban. Ezek után következhetik a község utcáinak befásítása és közsétányok alakítása és pedig nagyon egyszerű és ildomos módon, pl. minden községbeli hajadon egy-egy fa megszerzését, elültetését s ápolását vállalná magára, a fasorok átellenes oldalain pedig az ifjak s eként a munkánál kedélyes és ártatlan összejövetelnek alkalom nyujtatván, — a létrejött ültetményben a nevüket az alapítók megörökítenék. S csak így vagy más módon, ha a népet lassankint a fához szoktattuk, érhetjük el a vidék befásítását. Sokszor azonban hiába a buzdítás és az akarat, ha nincs meg a szükséges tüke, melylyel a befásítást kivihessék. Különösen tekiutetbe jön ez ha nagyobb területet rövid idő alatt kell befásítani. Ezen esetben a befásítást kötelezővé kell tenni, s mivel még a törvény sem fejthetne ki kellő hatályt az ily erdők létesítésére, — a vidék lakosait anyagilag is kell segélyezni vagy pénzadománnyal, vagy a műveletekkel járó terhek egy részének viselése által. S e részben a nép nem is áll egészen segély nélkül, mert az állam belátva a befásítás és erdősítés nagy horderejét, igyekezett intézkedései által azt megkönnyíteni. Így az erdőőrj szakiskoláknál és a kincstári gondnokságoknál nagy számú csemetéket növeltet erdei alapköltségen s azokat ingyen osztja ki a szükséges helyekre. Az új ültetvényt, befásítást 6 évre adómentessé teszi. Továbbá 1886-tól kezdve az erdősítésben kitünő birtokosokat jutalmakban részesíti. E czélra van 1000, 500 és 100 frtos jutalom kitűzve. Intézkedett még, hogy az erdők kérelhetlen ellenségei: kecske, juh, szarvasmarha az erdőkből kizárassanak. Nemkülönbön hasznára van a befásítás terjesztésére az országgyűlés azon tevékenysége, mely a mezőrendőri törvényeket — melyek sajnos eddig csak papiron voltak — újjá szerkesztette s szigorú életbe léptetését elhatározta. Láthatjuk tehát, hogy az állam is a legközelebbi néhány év óta, midőn inkább politikai dolgok tárgyalásával volt és van elfoglalva, eleget s minden lehető megtett arra nézve, hogy népe boldogságát a befásítás által előmozdítja. De még nagyon sokra volna szükség, s az állam azt hiszem segítene is, ha a hiányok a vidéki gazdasági egyesületektől felterjesztetnének az országos gazdasági egyesület elé, mely aztán intézkednék arról, hogy a hiányok potolva legyenek.

Sajnos azonban, hogy hazánk több gazdasági egylete vagy semmit, vagy csak igen keveset törődik a befásítással, nem azért, mintha a vidéknek nem lenne rá szüksége, hanem mert nincs meg kellő berendezése, nincs elég tevékenysége. Hiányanak az önzetlen szakférfiak, kik bejárva a vidék minden részét, kellő utmutatást tudnának adni a népek a teendőkről s egyuttal referálnának az egyesületnek a tapasztalt hiányokról. Valószínűleg azonban ennek is meg van a maga oka.

Hol tehát ily viszonyok léteznek, ott a földbirtokosok, gazdatisztek, papok, tanítók vannak hivatva a nép és így a maguk baján segíteni, mint kik a városoktól távol eső helyeken

leginkább képesek valamit tenni a befásítás érdekében. A nép különösen a földbirtokosok és gazdatisztek tanítását és utmutatását hajlandó elfogadni, mert érdekeiket összeforrvra látja azokéval.

Tekintsünk szét a nagy magyar alföldön, láthatjuk, remél-nünk kell, hogy a magyarok e hazája, büszkesége, gazdagságá-nak egyéb valaminek kell lenni egykor a természet serpenyő-jéül, melyet az éghajlat időről-időre hatalmába ejt, mikor a a mezőgazda legszebb reményei füstbe mennek; — s egyéb-bb valaminek kell lenni egykor a hátramaradt nyomor sivárképénél. mert nagy kincs fekszik annak talajában, csak meg kell tudni azt becsülni és menteni. A mentés az: tanítsuk a népet s a tár-sadalmat a fa kímélésére, ápolására, ugyannyira, hogy ha csak csekély használatlan földje van is, ültessen oda fát; továbbá magunk mindenütt előljárva, szóval és tettel bizonyítsuk be, hogy a befásítás, erdősítés, valamint annak ápolása csak a nép jóllétének előmozdítója. Ha ily módon járunk el, hisszük orszá-gunk fölvirágzását; — s mert hisszük, — élünk azon meggyő-ződésben, hogy valamikor azzá a kellemes és virágzó kertté lesz hazánk, melyről a legnagyobb magyar Szécsényi István gróf is megjövendölte, midőn azt mondá, hogy:

„Magyarország nem volt, hanem lesz!”

Mandeville Frigyes.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

ELADÓ TINÓK.

A fogarasi m. kir. ménesbirtokon 90 db. 4 éves és 120 db. 3 éves fehér erdélyi tinó eladó. Venni szándékozók akár személyesen, akár levélben a ménesbirtok igazgatóságához Fogarason fordulhatnak. Vasuton érkező vevők a m. á. v. Homorod-Kőhalmi állomásán szállnak ki, honnan az igazgatósághoz irányítandó, előleges bejelentés esetében uradalmi fogaton a tinók tartózkodási helyére vitetnek, hol esetleg a vétel végérvényesíthető.

Fogarasi m. k. állad. ménes ura-dalom igazgatósága.

(15.)

(2—2.)

KOPPEL ARTHUR BUDAPEST.

V. Arany János-uteza 29.

Szállítható és szilárd acélvasutak gyára
ipari-, mező- és erdőgazdasági célokra:

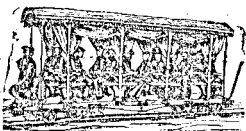
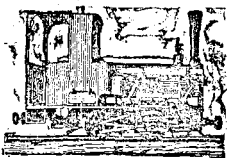
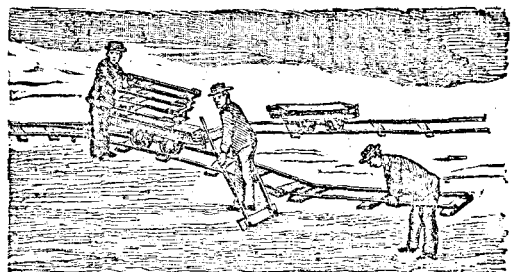
ERDEI VASUTAK.

Rőpiratok, árjegyzékek, költségelírányzatok, haszonvetési számi-tások ingyen.

Kérem
ajánlatokat
kérni!

(13.)

(3—8.)

SCHEMBER C. és FIAI

cs. kir. udv. szállítók,

cs. kir. szab. hidmérleg- és gépgyárosok.

RAKTÁR:
Andrássy-út 1.

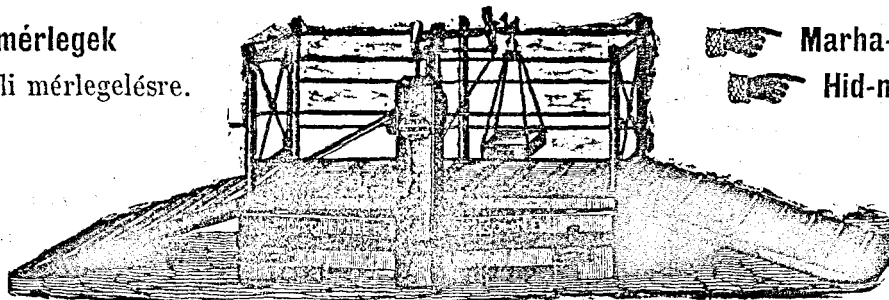
BUDAPEST.

GYÁR:
Rottenbillerutca 12-14.

Gyárhelyiségünk gépezeteinek kibővítése folytán azon helyzetben vagyunk, hogy kereskedelmi tizedes mérlegeinket az alábbjegyzett — készpénzbeli — árak mellett szállíthatjuk gyárunkból.

Scalamérlegek

súlyok nélküli mérlegelésre.

Marha-mérlegek.
Hid-mérlegek.

12.

4-5.

Á R A K:

	25	50	100	150	200	250	500	750	1000 klóra.
△△	—	—	—	13.50	15.75	18 —	24.50	31.25	38.—
△□	7.25	8.50	11.25	14.75	17.—	19.—	—	—	—
□□	—	—	13.25	16.—	18.—	20.—	28.—	36.—	45.—

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Gabona mérték	tisza buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török-buza	100 kilo		1 köb-meter tűzifa	1 kilo marhahús	
helye	napja								széna	szalma			
k r a j c z á r o k b a n													
Budapest	szepember	12	metermázsa	665	—	540	520	525	565	—	—	—	—
Brassó	szepember	9	hektoliter	520	340	310	300	170	470	200	120	230	32
Deés	szepember	7	"	520	440	400	—	240	460	540	210	320	34
Fogarás	szepember	9	"	500	420	330	—	180	450	250	170	200	30
Gyula-Fehérvár	szepember	10	"	600	450	400	—	200	410	280	200	260	36
Kézdi-Vásárhely	szepember	7	"	485	—	300	280	140	475	300	90	220	28
Kolozsvár	szepember	8	métermázsa	650	—	450	—	400	530	300	180	300	34
Maros-Vásárhely	szepember	8	metermázsa	585	490	420	464	385	520	180	80	280	32
Nagy-Szeben	szepember	9	hektoliter	480	360	310	300	170	460	170	110	300	32-36
Nagy-Várad	szepember	6	"	458	370	308	272	180	415	220	120	300	44
Sepsi-Szent-György	szepember	12	"	500	460	310	280	140	440	300	100	125	28
Szász-Régen	szepember	8	"	525	450	335	285	160	415	230	160	260	28
Torda	szepember	10	"	500	300	300	250	150	375	300	30	238	32